

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXV. évfolyam 3. szám
(március)

Főszerkesztő
PÁPAI GÁBOR

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-97-15-255
Internet: <http://larix.efc.hu/oe>

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: Csathó és Társa Nyomdaipari Kft.,
Eger
Felelős vezető: Csathó Emil

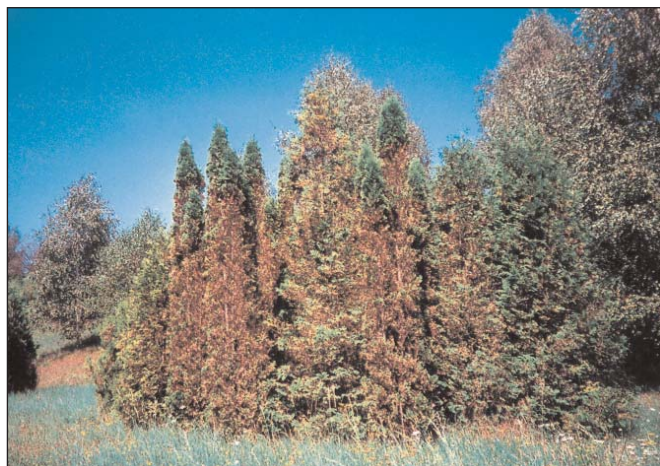
Tervezés, nyomdai előkészítés: INNOVA-PRINT

A kézirat lezárva: 2000. február 29.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta. A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-
kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Címképünk: Pápai Gábor felvétele

A tujaaknázó ezüstmoly kártétele. Cikkünk a 73. oldalon.

Fotó: Gál Tiborné

Tartalom

Szabó Győző: Fakereskedelem 1999/2000	65
Pápai Gábor: Egy amerikai Budapesten	68
Ormos Balázs: Mennyi is az erdészet költségvetése sok vagy kevés?	69
Bidló András, Kovács Gábor, László Richárd: Cseri talajok vizsgálata a TÁEG Rt. területén	70
Dr. Gál Tiborné, dr. Szeőke Kálmán: A tujaaknázó ezüstmoly kártételének, életmódjának és a védekezés lehetőségének vizsgálata ciprusfélékben	73
Kovács Gábor: A barkócaberkenye termőhelyi igénye	75

A természetközeli erdőgazdálkodás Pro Silva Európa által vallott alapelvei

Erdész Bál 2000	80–81
Régi bálók Mária Terézia idejében	82
László Péter: Nehézfémek az erdei biotópban	84

Fák tetején szárnyak nélkül

Járasi Lőrinc: Néhány adat az erdőgazdasági nemzeti vállalatokról	87
Magánerdő-gazdálkodók a 2000. év elején	88
Egyesületi hírek	92

E havi számunk szerzői:

Barna Tamás	KEFAG Rt.	Kecskemét
Bidló András	egyetem	Sopron
Gál Tiborné	Növ. e. ügy. áll.	Zalaegerszeg
Ghimessy László	erdőmérnök	Budapest
Járasi Lőrinc	erdőmérnök	Miskolc
Kovács Gábor	egyetem	Sopron
Kővári Szilárd	faipari mérnök	Budapest
László Richárd	egyetem	Sopron
Ormos Balázs	OEE	Sopron
Pápai Gábor	OEE	Budapest
Szabó Győző	közgazda	Budapest
Szeőke Kálmán	Növ. e. ügy. áll.	Zalaegerszeg

Fakereskedelem 1999/2000

Mindenki, aki ezen témával foglalkozik, szembe találja magát egy végtelenül bonyolult, összetett kérdéskörrel, amihez csak nagyon nyugodt, megfontolt, előítéletektől mentes nézőpontból szabad közelíteni.

Mielőtt konkrétan a szakma helyzetét vizsgálni kezdenénk, bele kell ezt illeszteni abba a gazdaságpolitikai környezetbe, amelyben tevékenységét végzi. Ami a gazdaság egészét illeti, a rendelkezésre álló statisztikák szerint elmondhatjuk, hogy az 1999-es évet már messze nem az a dinamikus fejlődés jellemezte, amit 1997 második felétől tapasztaltunk. Mérséklődött az export növekedési üteme és ezzel egyidejűleg csökkentek a beruházások is. Bizonyos mértékben bővült a belső fogyasztás. A KSH értékelése szerint ez főleg a külpiaci helyzet kedvezőtlen alakulásával magyarázható. Ehhez járulnak azok a sajátos tényezők, amelyek a fakereskedelmet tovább befolyásolták, mint például igénycsökkenés, a vevők "divat" változásai (éger már nem divaticsk, cser fríz nem szállítható stb.). A teljes faipar termelését és értékesítését még jelentősen befolyásoló tényező volt a lakossági jövedelem-csökkenés miatt a bútor, parketta, lam-béria építési anyagok tekintetében a jelentős csökkenés.

Az erdőgazdálkodási szektorban pedig még mindig erősen éreztette hatását a privatizáció miatt átalakult tulajdonstruktúra, valamint a magántulajdonba került területek jelentős részén a tulajdonviszonyok átláthatatlansága, a nem művelt területek még mindig jelentős százaléka. Az egész fagazdálkodásra ható tényező, hogy a vállalkozók nem rendelkeznek megfelelő mennyiségű tőkével. Ez természetesen kihat az egész szakmára, beleértve a kereskedelmet is.

Annak ellenére, hogy a szükséges tanulságok levonása a dolgozat utolsó fejezetére tartozik, itt is szükséges előrebocsátani, hogy ameddig a hazai faipar szerkezetében közel 50%-ot tesz ki a mikrovállalkozások aránya (403 szem-ben az összes 9157-tel, KSH adatgyűjtés, 1999), addig a felvett hitellehetőségeknél ez nem mutatkozik meg. Ennek pedig legfőbb oka, hogy a bankok jelenleg nem partnerei – egy-egy kivétellel – ezen vállalkozói körnek.

Amennyiben őszintén vizsgáljuk a helyzetet, nyugodtan állíthatjuk, hogy a kereskedelmi szféra olyan mértékben hígult fel és vált megbízhatatlan fizetővé – tisztelet a kivételnek –, hogy a korábbi erények, mint megbízhatóság, szava-hihetőség, etikus viselkedés, csak kevés százalékban található meg, hogy manapság a magánerdő-tulajdonos csak úgy ad el fát, ha a vevő – kisvállalkozó – azonnal fizet. Ugyanígy export esetben a külkereskedőnek kettőtől tizenöt napon belül fizetnie kell, annak ellenére, hogy relációtól függően a külföldi partnerek 8 és 60 nap között fizetnek. A továbbfeldolgozó szektorban még növeli a terheket, hogy az alapanyagát még terhelik a továbbfeldolgozás, valamint annak járulékos költségei is. Ebben a helyzetben csak akkor indulhat el jelentős növekedés, ha megfontolt pénzügyi politikával az állam ehhez megfelelő támogatást nyújt. Különösen fontos ez azért, mert az általában csökkenő tendenciát mutató rönkexport egyik pozitív cáfolata éppen a fűrészáru és a csomagolóanyag oldaláról figyelhető meg. Ez egyben összecseng azon sok éve hangoztatott alapelvvel is, amely szerint változtatnunk kellene az export összetételén – ha lehet –, és a feldolgozatlan (primer) százalékos arányát csökkenteni, a feldolgozott (szekunder) arányát pedig növelni kellene. Ez lehetővé tenné számunkra, hogy azon fűrészüzemek helyét vegyük át, amelyeket tömegesen csuknak be, jelenleg is például Ausztriában, mert a rendkívül magas termelési költségek mellett nem bírták a versenyt a multikkal. Magyarország csak részben ugyan, de már rendelkezik olyan fűrészipari kapacitásokkal, amelyekkel a nyugati vásárlók igényeit ki lehet elégíteni. Itt kell megemlíteni, hogy a minőségi fűrészáru-termelés kialakulását nagyban segítették elő azon német, olasz tulajdonosok által működtetett üzemek, amelyek versenyhelyzetet teremtettek. Ezért kell figyelniük arra, hogy éppen a jól működő olasz csomagolóanyag-piacról ne essünk ki azáltal, hogy továbbra is nagy százalékban például szalagfűrészekkel kívánunk termelni, sorozatvá-gók helyett.

Ezek a gondolatok elvezetnek bennünket addig, hogy ennek tükrében relációként vizsgáljuk a tényeket, és elemezzük ez évi lehetőségeinket.

Ezt megelőzően még azt kívánjuk leszögezni, hogy az erdőgazdálkodóknak és a fafeldolgozó-iparnak szinte minden évben meg kell küzdeni vagy valamely természeti katasztrófa következményeivel, vagy divatirányzatok változásával, amelyeket csak részben lehet prognosztizálni. Ilyen volt például az elmúlt évben az éger és diófa iránti kereslet csökkenése, a cser fríz átvételének átmeneti szünetelése, a cellulózipar és faforgácslap szektor termelésének csökkenése, ezáltal a csökkenő farostfa piaci igény. Amit már viszont 2000-re biztosan elmondhatunk, a mintegy 35 millió köbméteres viharkár Franciaországban, Svájcban és Németországban biztosan negatív irányba fog hatni az ez évi exportlehetőségeinkre, illetve árainkra.

Ausztria

Legfontosabb termékeink: lombos rönk, papírfá, rostfa, fűrészáru, fenyő papírfá, kész parketta, fríz. A teljes nagyságrend értékbeni becslése nagyon nehéz, így inkább a tendenciákat vizsgáljuk. Számunkra a legfájóbb, hogy az elmúlt tíz évben a forintleértékelés előnyeit nem tudtuk kihasználni, mert partnereink összehangolt tárgyalási taktikájával fölötték ezt le. Magyarul, az egységre eső forintár kisebb-nagyobb ingadozásokkal változatlan maradt, a schillingár pedig csökkent. Tekintettel arra, hogy a kínai piac óriási parketta, fríz és fűrészáru igényének nagy részét Ausztria szállítja, módunk nyílik a bükk-rönk, parketta, fríz, szélezett és szélezetlen fűrészáru mennyiségének fokozására. A bevezetőben már említett viharkárok a fenyő-, bükk- és tölgyállományt pusztították. Vélhetően a fenyő tömegének kb. 50%-a, a bükk és tölgy 30%-a papírfá lesz, tehát a második félévben biztosan érezni fogjuk ezt vagy a vásárlandó fa mennyiségében vagy az árak változásában. Úgy véljük, hogy január első felében meg tudunk állapodni a papírgyárakkal, illetve egyéb felhasználókkal, de jelenleg minden vevő a várakozás álláspontjára helyezkedett. Ez eredményezheti azt, hogy a bükk és fenyő papírfánál várt enyhe emelés elmarad, a nyár és éger rostfánál pedig az árak változatlanok maradnak. Amíg az utóbbinál a mennyiségek nem valószínű, hogy

csökkennek, addig az előzőeknél ezzel is számolni kell. Az értékesebb bükk- és tölgyrönk eladható mennyisége jelentősen csökkent, így egyre nehezebb lesz a mennyiségi és minőségi elvárásoknak eleget tenni. Mindenesetre itt árcsökkenéssel nem kell számolni. Az éger iránti igény jelentősen csökkent, ez érezteti hatását az áraknál is. Növekedett az akácfaák iránti érdeklődés. A feldolgozott termékeknél változatlan igénnyel számolhatunk. Az elmúlt időszakokkal szemben jelentősen csökken az akác szőlészeti cikkek mennyisége, viszont növekszik az úgynevezett konyhakész tűzifa iránti igény.

Olaszország

Ez a reláció gyakorlatilag primer felvevő. Az összes exportmennyiség jelentéktelen arányát teszi ki a félig vagy továbbfeldolgozott termék. Ennek egyik oka, hogy hazánkban már jelentős részben van jelen az olasz tőke, amely a megvásárolt anyagot saját üzemben dolgozza fel, és ezt saját nevében szállítja ki. Másrészt a jól felszerelt olaszországi üzemek csak vagy nagy részben csak alapanyagot igényelnek. Így rendkívül jelentős a nyárrönk-export (enyvezett lemez, gyümölcsláda hámozás előállítására), az amerikai dió-, tölgy-, cseresznye-, bükkrönk bútorgyártási célokra. A másik jelentős szektor a faforgácslap-ipar. Itt számunkra a legnagyobb nehézséget az jelenti, hogy a jelentős alapanyag-túlkínálatot kihasználva az árakat az elmúlt tíz év alatt mintegy 30%-kal csökkentették, és a magyar termelők jelenleg talán a kitermelés önköltségét kapják meg. A mohácsi új beruházás beindulása valamint enyhít ezen a problémán, hiszen számukra felhasználható a cserfafaj. A harmadik nagy ágazat a csomagoló szektor (raklapelem, ládaelem, ládafenek f rostlemezből stb.). Mindhárom területről elmondhatjuk, hogy az elmúlt évben már nem tudtuk kielégíteni a nyárrönk mennyiségi igényeket, míg a többi fafajnál a mennyiségek stagnáló tendenciát mutattak. Az árak tekintetében értékelendő, hogy a tendenciák nem csökkentek, és egyes fafajok tekintetében 2000-re még egy nem jelentős növekedéssel is számolhatunk. A feldolgozott termékek esetében növekednek a minőségi, illetve megmunkálási követelmények. Ezek főleg a kisvállalkozásokat sújtják, hiszen ők kiesnek a szállítók közül, ha nem tudnak modernebb gépeket beszerezni. A tűzifa is említésre méltó, ahol azonban a mennyiség csök-

kenő tendenciát mutat részben az alacsony árak miatt, részben pedig mert a feldolgozottság iránti egyre erősebb igény nem mindig áll összhangban az árak növekedésével. Kereskedelmi szempontból az olasz piac három nagy problémakörrel rendelkezik. Ezek:

- a fizetési garanciák kérdése,
- a fizetés határideje (sokszor 60 vagy ennél is több nap),
- valamint a közbeiktatott többlépcsős ügynöki rendszer.

Minden termelőnek és kereskedőnek jól felfogott érdeke, hogy a jövőben ezen problémák rendezésén közösen fáradozzunk.

Szlovénia, Horvátország, Szerbia

Ezekben a relációkban egyelőre a bizonytalanság a legfőbb probléma. Azok a rendkívül komoly kapcsolatok, amelyekkel korábban rendelkezünk, ma egyes termelő- vagy kereskedőcégek kapcsolataira redukálódtak, és a nagyságrend ugyanezen cégek rizikóvállalási készségének függvényében változik. Ennek oka, hogy a fizetési garanciák gyakorlatilag nem működnek. Ennek ellenére vannak kisebb üzletek is a még részben megmaradt Sremska Mitrovica és Krsko mellett. Csak remélhetjük, hogy a politikai helyzet változása után újra komoly kapcsolatokat építhetünk fel.

Németország

Ez az a reláció, ahol még nem tettünk eleget. Félig feldolgozott, jó minőségű, megbízható partner által szállított árura Németország mindig is vevő volt. Ezt kihasználva vásároltak osztrák kereskedők Magyarországon, valamint az egykori Csehszlovákiában és szállították komoly haszonnal tovább Németországba. Ezt kellene többek között megszüntetni. Intenzívebb kapcsolattartásra lenne szükségünk, hogy elegendő információval rendelkezünk. A már szokásos késztermékek mellett (szalagparketta, bútor stb.) évről évre szállítunk fűrészarút is, de még nem számottevő mértékben. Ennek egyik oka például fenyőfűrészarú esetében a cseh szállítók közelsége. Vizsgálni kellene a jövőben a cser mint faforgácslap-alapanyag értékesítési lehetőségeit, valamint tovább lehet növelni az akácfaából részesedésünket is. Ez számunkra a nagy kihívás, ugyanis ismert, hogy a telített fenyő felhasználását sok területen éveken belül betiltják (például játszóterek). E vonatkozásban az elmúlt évben már komoly eredményeket értünk el.

Véleményünk szerint bükk- és tölgyfűrészaruban, ragasztott elemekben számtalan lehetőség áll még kihasználatlanul.

Hollandia

Gyakorlatilag az akácfa fajjal léptek be a magyar piacra. Ma elmondhatjuk, hogy az össz fűrészelt, illetve kérgezett hengeres oszlop termék kb. 70%-a ebbe a relációba kerül feladásra. Fő probléma, hogy nehezen becsülhető meg az éves nagyságrend, amivel folyamatosan számolni lehet. Tekintettel arra, hogy Hollandia korábban komoly exóta importtal is rendelkezett, remélhető, hogy ennek visszaszorulásával többek között a magyar keménylombos termékek nyerhetnek teret. Itt is komoly piacfeltáró munkára van még szükség.

Svédország

Legfontosabb termék a fríz, amelyet állandó képviselők közreműködésével nagyon szakszerűen és előre kalkulálhatóan vásárolnak.

Említést érdemel még az elmúlt évek próbálkozása a *cseh és szlovák* papírgyárakkal. Véleményünk szerint ezeket sem szabad elvetni, annak ellenére, hogy már több ízben voltak zökkenők. Főleg nyárpapírra szállítására lenne lehetőség, de át kell törni a belföldi szállítók sokszor nem indokolt ellenállását. Reménykedhetünk abban, hogy az állami erdészetek összevonásával (székhely: Besztercebánya) egy központi, szakmailag jól felkészült irányítógárdával a jövőben könnyebb lesz eredményeket elérni. Nem hagyhatjuk ki a *Spanyolországgal*, illetve *Portugáliával* megindult kapcsolatokat sem a különböző szőlészeti termékek tekintetében.

A fenti összegzések csak felületesen érintették az egyes relációkat. Remélhető azonban, hogy segít a jövőbeni még jobb előkészítésben, a tárgyalási koncepciók kialakításában főleg annak a magánerdő-tulajdonosi és vállalkozói rétegnek, amelynek még nincsenek megfelelő tapasztalatai. Mindennek összegezeképpen sok egyéb mellett az alábbi feladatokat tűzhetjük magunk elé:

- vizsgálni kell egy összehangoltabb árpolitika kialakításának lehetőségeit,
- megfelelő szinten előterjesztést kellene tenni a mikro-vállalkozói kör hirtelfelvételének problémáiról,
- átfogóan vizsgálni kell a cserfafaj értékesítési lehetőségeinek más irányait,
- nagyobb hangsúlyt kell fektetni a magánerdő-tulajdonosok tájékoztatására,

Közlemény

– egyes relációkban fokozni kell a megfelelő szintű piacukató tevékenységet.

Az alábbiakban táblázatban adjuk meg a 2000-ben körülbelül elérhető árakat azon megjegyzésekkel, hogy az

árak magyar határon értendők, még levonásba kell helyezni a különböző ügynöki jutalékokat, a magyar fuvar, valamint hogy az árak relációnként minőség szerint plusz-mínusz irányban eltérhetnek a megadott iránytól.

Fafaj	Rönk m ²	Pfa/rostfa űrméter	Fűrészáru 0-II. oszt./m ³	Fríz m ³	Tűzifa űrméter	Raklap-elem m ²	Oszlop, kérgezett m ²
Bükk	F : 68 600 Á: 37 800 B: 27 000	5000	58 600	35 660	5400	–	–
Tölgy	F : 100 000 A: 54 000 B: 36 000	–	113 500 szélezett –	110 000 bútorléc	–	–	–
Akác	A/B: 19 800	–	40 000	–	3800	23 500	60 000
Cser	–	4800	–	–	–	–	–
Éger	A/B: 25 200	3050	–	–	–	–	–
Nyár	12 500 hámozási	2970	–	–	–	22 500 teherautóra rakva	–
Dió	F : 150 000 A: 60 000 B: 40 000	–	–	–	–	–	–
Cseresznye	A: 55 000 B: 35 000	–	–	–	–	–	–
Borovi	–	4400	–	–	–	–	–

Az árak forintban értendők, ahol is a schillingnél 18,02, a DM-nél 127,36 és az olasz líránál 128,3 vételei árfolyammal számoltunk.

Új román földtörvény

A januárban hatályba lépett román földtörvény – a román törvényhozásban eddig példa nélküli módon – a világon bárhol élő román állampolgárok jogairól szól; vagyis a törvényben meghatározott mértékig az egykori tulajdonosok vagy örökösök visszaigényelhetik egykori mezőgazdasági földjüket, illetve erdőterületüket.

A törvény értelmében a természetes személyek mezőgazdasági területeiket 50 hektárig, erdőterületeiket 10 hektárig visszakapják az eredeti helyen. Ha valaki már visszakapott földeket az 1991-ben elfogadott földtörvény alapján, most a különbséget kérheti.

Nagyon fontos tudni azt, hogy az igényléseket a törvény hatálybalépésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani ahhoz a polgármesteri hivatalhoz, ahol a visszakért terület található. Mivel a határidő március 12-én, vasárnap jár le, az utolsó határidő március 13., hétfő. A polgármester és a jegyző az

igénylést külön regiszterbe iktatja, tehát fontos, hogy iktatószámot kell kérni.

A román földtörvény fontos sajátossága, hogy vissza kell adni az egykori társtulajdonosoknak vagy azok örökösének a közbirtokossági erdőket is. A közbirtokosság olyan – leggyakrabban erdészeti – birtoktestet jelent, ahol a tulajdonosok területüket együttesen művelik, közösen használják, közösen fektetnek be, s a települési önkormányzat gondoskodik szakszerű használatáról. Jogi nyelven természetes és jogi személyek közös, osztatlan és oszthatatlan tulajdonát jelenti. A közbirtokosságnál az 1921. évi földreform alkalmazása utáni terület nagyságát veszik figyelembe.

A törvény a kárpótlásról is rendelkezik: ha valakinek jogos igényét nem lehet kielégíteni természetben, akkor a kormány majd kárpótlást fog fizetni. Ennek mértékét, módszerét egy kormányhatározat szabályozza.

(Magyar Nemzet)

Civil kezdeményezést felkarolva, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Erdészeti Hivatala a Honfoglalás ezerszázadik, valamint az államalapítás ezredik évfordulójának méltó megünneplését elősegítendő, 1996 és 2000 között egy millicentenáriumi fásítási pályázatot működtetett. Ennek során a települési önkormányzatok vissza nem térítendő támogatást igényelhetek emlékparkok és emlékligetek létesítéséhez. Ez a támogatási jogcím a Belügyminisztérium által kiadott „Önkormányzatok Tájékoztatója” című kiadványban került közzétételre, amit minden pályázatra jogosult, azaz minden települési önkormányzat évente megkapott. Magát a pályázati rendszert az Állami Erdészeti Szolgálat tíz területi igazgatósága működtette.

Az ötéves pályázati ciklus folyamán az FVM Erdészeti Hivatala 933 települési önkormányzat részére 140 millió Ft támogatási keretet biztosított, ami azt jelenti, hogy minden negyedik település részese lett e mozgalommá terebélyesedő kezdeményezésnek.

A pályázat sikerének üzenete az, hogy identitásavarral küszködő, széthúzó, igen gyakran már-már ellenségesnek minősíthető társadalmi viszonyaink között mégiscsak létezik közösen vállalható érték. Az Erdészeti Hivatal nevében köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik a pályázati rendszer sikeres működtetésében részt vettek.

Barátossy Gábor

az Erdészeti Hivatal elnöke

Joglesen

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő

- 95/1999. (XI. 5.) FVM r. *A Szaktanácsadói Névjegyzékről* 1427
- 184/1999 (XII. 13.) Korm. r. *A földhasználati nyilvántartás részletes szabályairól* 7392
- 12/1999 (XII. 25.) KöM r. *Egyes környezetvédelmi nemzeti szabványok kötelezővé nyilvánításáról* 8375
- *Erdőfelügyelői szolgálati jelvény* 1504
- *A Mezőgazdasági és Erdészeti Szakképző Intézet, Gyakorlóiskola (Piliscsaba) alapító okirata* 43
- *A géntechnológiával módosított növényi szaporítóanyagok beozataláról* 50

Magyar Közlöny

- 4/2000. (I. 21.) Korm. r. *A természetvédelmi örökre, illetve őrszolgálatokra vonatkozó részletes szabályokról* 198